

Napravte zásahy do práv obetí trestných činov

Stanovisko k prijatej novele Trestného zákona

Národná rada Slovenskej republiky schválila 8. februára 2024 nadpolovičnou väčšinou hlasov novelu Trestného zákona, ktorý skracuje premlčaciu dobu aj pri trestných činoch znásilnenia.

My, odborníčky a odborníci poskytujúci prežívším sexuálneho násillia a zneužívania – dospelým aj deťom – podporu a pomoc, ako aj tí, čo skúmame túto problematiku a pracujeme na zlepšení ochrany práv ľudí vystavených násilliu, vyjadrujeme hlboké znepokojenie nad zmenami, ktoré prijatá novela Trestného zákona prináša.

Poznáme mená a vidíme tváre konkrétnych ľudí – najmä žien a detí –, ktorých sa zmeny dotknú.

V praxi tieto zmeny znamenajú napríklad to, že všetky doteraz nevyšetrené prípady znásilnení z rokov 2004 až 2014 budú premlčané a **páchatelia nepostihnuteľní**. Ide nielen o nenahlásené prípady, ale aj o situácie, keď bolo trestné oznámenie už podané, ale polícia doteraz nikoho neobvinila.

Súbor zákonov **neprechádzal riadnym pripomienkovým konaním**, a tak sa môžeme len domnievať, čo viedlo jeho navrhovateľov a navrhovateľky k týmto zmenám.

Zdôvodnenia, ktoré nám ponúkli v rozprave, nie sú založené na odbornom poznaní problematiky násillia. Naopak: sú hlboko dehonestujúce voči ľuďom, ktorí sexuálne násillie a zneužívanie prežili, a jednoznačne ukazujú, že v našej spoločnosti stále pretrvávajú mýty, ktoré spochybňujú ich **bolesť, strach a poníženie**.

Svojimi vyjadreniami vyslali poslanci a poslankyne hlasujúce za zmenu novely signál všetkým znásilneným osobám a sexuálne zneužívaným deťom, že im **nebudú veriť**. A že ak po rokoch naberú odvalu hovoriť, bude to už len ich problém – a to aj v prípade, ak pôjde o páchatela, ktorý znásilnil viacero žien alebo zneužil desiatky detí. Podľa novely sa budú brať do úvahy iba tie obeť znásilnenia, ktorým ublížil za posledných 10 rokov.

***

Aj slová dokážu ubližovať. Už samotné znenie zákona a spôsob, akým sa o sexuálnom násillí hovorí, môžu v spoločnosti posilniť atmosféru, v ktorej budú obeť so svojím strachom, ponížením a bolesťou **opätovne osamotené**. Môže sa stať, že budú ustrašené až do takej miery, že trestné činy radšej nenahlásia, aby sa nestali terčom výsmechu či spochybňovania.

Dlhé premlčacie doby v prípade znásilnení majú svoje opodstatnenie.

Mnohé ženy majú vážne dôvody na to, aby znásilnenie nenahlásili „*hned*“. Niekedy znásilnenie neohlásia preto, že s násilníkom žijú v jednej domácnosti, majú s ním deti a bezpečnejšie, než okamžite odísť, je pre ne nejaký čas v nej zotrvať. V niektorých prípadoch zaváži skutočnosť, že nemajú kam ísť, no oveľa častejšie ich odrádza najmä vedomie, že po **ohlásení násillia** by k nim páchatel mohol byť ešte násilnejší. Jednoducho sa **boja o svoj život**. Alebo sú ešte deťmi a nikto im neverí, že im „*toto*“ môže robiť ich blízky človek. Alebo patria do skupín zraniteľných ľudí – napríklad majú telesné, nezriedka aj mentálne

znevýhodnenie alebo sú vo vysokom veku a nedokážu presne popísať, „čo sa im deje“, a polícia tak násilníkov odhalí často až vtedy, keď spáchajú doslova sériu takýchto činov.

***

Popri skrátaní premlčacej doby v prospech páchatel'ov novela neprináša **žiadnu pozitívnu zmenu pre obeť**. Naopak, podkopáva desaťročia budovanú ochranu ich práv a bazálny pocit istoty.

S tým sa ako odborníčky a odborníci z **pomáhajúcich profesií** nevieme a nemôžeme stotožniť. Politicky a politici, ktorí zneužívajú moc na regresívnu zmenu *status quo*, tak maria desaťročia vývoja legislatívy a spochybňujú dlhoročné odborné výskumy aj osobné, vypovedané skúsenosti tých, čo prežili znásilnenie. Na základe rigidných predsudkov, nedostatku odborných znalostí vytvárajú precedens, ktorý už **teraz ubližuje** stovkám obetí násilných činov.

Takéto **konanie mocných**, tých, ktorí rozhodujú o kvalite života nás všetkých, považujeme, so všetkou expertnou skúsenosťou, ktorú máme, za neprípustné.

***

Naše profesie sa nazývajú **pomáhajúcimi**. Sme s ľuďmi vtedy, keď sa ocitnú v ťažkostiach, vchádzame do ich súkromia a najhlbšej intimity. Sprevádzame ich obdobia, v ktorých zápasia s bezmocnosťou či strachom, hľadajú cestu von z neľahkých situácií. Naším poslaním je pomôcť im mobilizovať vnútorné zdroje a nájsť spôsoby, ktoré **povedú k úľave** a zlepšeniu ich životov.

***

Pripomíname, že k novele Trestného zákona došlo v čase, keď Rada Európy a Európsky parlament dosiahli politickú zhodu o smernici zameranej na **zastavenie násillia** páchaného na ženách a domáceho násillia a zhodli sa na opatreniach zameraných na predchádzanie znásilneniu a zvýšenie kultúry súhlasu.

***

Vyzývame poslancov a poslankyne, aby v ďalšom kroku napravili ubližujúce a škodlivé **zásahy** do práv obetí, ktoré novela Trestného zákona v tejto podobe prináša. Vyzývame ich, aby neskracovali legislatívne procesy a procesy potrebné na dosiahnutie spravodlivosti, neuzurpovali si priestor dialógu mocenským spôsobom a **nevytláčali odborné názory na okraj**.

Ida Želinská, kolektív neon

Adriana Mesochoritsová, Možnosť voľby

Mariana Kováčová, Centrum Slniečko

Rado Sloboda, Amnesty International/Silvia Porubánová, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Apolónia Sejková, MyMamy, o. z.

Tatiana Brnová, OZ ŽENA V TIESNI

Lýdia Brichtová, Nezávislá platforma, SocioFórum, o. z.

MUDr. Michal Patarák, PhD., Slovenská psychiatrická spoločnosť
Ján Grossmann, psychológ a KBT psychoterapeut, prezident Slovenskej komory psychológov
Judita Majerová, Zariadenie núdzového bývania / Bezpečný ženský dom Brána do života
Žaneta Lešundáková, OZ Kotva
Tatiana Ivanič Rybanská, Linka detskej istoty
Barbora Kucharová, OZ Prima
Luba Pavelová, BUDÚCNOSŤ, n.o. Nitra
Daša Malíková, ALEJ poradenské centrum
Mgr. Erika Mlejnková, psychoanalytička, psychoterapeutka, členka Slovenskej psychoanalytickej spoločnosti a prezidentka Slovenskej spoločnosti pre psychoanalytickú psychoterapiu
Andrej Vršanský, Liga za duševné zdravie
Iveta Schusterová, PhD., Pomoc obetiam násillia
Anna Surovcová, Centrum sociálnych služieb KA Krupina
Róbert Braciník, Náruč - Pomoc deťom v kríze
Elena Gallová Kriglerová, Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK)
Barbora Holubová, sociologička - výskumníčka
Katarína Čierniková, LUNA, n. o.
Lýdia Bdžoch Koňaková, OZ HANA
Dušan Ondrušek, psychológ PDCS
Lucia Berdisová, Ústav štátu a práva SAV, v.v.i.
Radka Mikšík, organizácia inTYMYta
Jana Cviková, feministická organizácia ASPEKT
MUDr. Ján Ballx, psychiater
MUDr. Barbora Vašečková, PhD. psychiatrička
Zuzana Maďarová, ASPEKT
Anna Polcková, Cirkevný zbor ECAV Staré Mesto
Martin Macko, poradenské centrum inPoradňa, Iniciatíva Inakosť
Monika Bosá, vysokoškolská pedagogička a štatutárka EsFem
Viera Bačová, Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, v.v.i.
Robert Furiel, Saplina, o.z.
Hana Vojtová, psychoterapeutka, lektorka SIPE
Andrea Fábiková, dôverná osoba pre prípady sexuálneho obťažovania na Univerzite Komenského
Sandra Tordová, OZ Proti prúdu
doc. PhDr. Denisa Šoltésová, PhD., Trojlístok, n. o. Prešov
Mgr. Hana Bednaříková, Ph.D., psychologička a výskumníčka
Petra Olšanská, Kália TENENET
doc. Mgr. Marek Káčer, PhD., právnik, vysokoškolský pedagóg, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave
Dagmar Matulíková, Genderové informační centrum Nora, o.p.s.
Janka Debrecéniová, advokátska kancelária Krivak & Co
Barbara Lášticová, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i.
Viktor Blaho, DETSKÉ CENTRUM SLOVENSKO
Zuzana Očenášová, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i.
prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD., Sociologický ústav SAV, v. v. i.
Mgr. Barbora Burajová, PhD., právnička
Martin Kováč, starokatolícky kňaz, teológ a predseda OZ Starokatolíci na Slovensku
MUDr. Monika Poslušná, primárka ženského oddelenia SZU a PNPP Pezinok

Zuzana Pešťanská, PhD., Slovensko-český ženský fond
Jana Juchová, advokát
doc. PhDr. Gabriel Bianchi, PhD., psychológ, výskumník v oblasti sexuality, ÚVSK SAV
Prof. PhDr. Ivan Lukšík, CSc. Prevencia AD Pezinok
PhDr. Elena Ondrušková, PhD., psychologička, krízová poradkyňa, Liga za duševné zdravie
Dominika Jašeková, Občianske združenie Odyseus
Lucia Yar, iniciatíva Zakrúžkuj ženu
Mgr. Hana Celušáková, PhD., Nezisková organizácia CPR Kvapka
MUDr. Lucia Hanzelová, EQUITA
Mariana Szapuová, Centrum rodových štúdií Filozofická fakulta UK
Miroslava Mišičková, filozofka, Centrum rodových štúdií Filozofickej fakulty UK
Lucia Kováčová Prognostický ústav SAV
JUDr. Zuzana Magurová LL.M., Ženská loby Slovenska
Eva Mária Samcová, riaditeľka a psychologička o. z. AVA
Zuzana Zimová, špeciálna pedagogička
PhDr. Hana Smitková, PhD, psychologička, PCA Inštitút ISTER
Mgr. Jana Ashford, ALMA Centrum pre zdravý vývin
Mgr. Boris Sopko, psychoterapeut, POPI Slovensko
Jitka Dvořáková, o. z. Bez sexizmu
Zuzana Milerová, ArsViae s r. o
Soňa Ockasová, Návrat, o.z
Alexandra Kárová, OZ Vagus
Sabina Bredová, Dom Svetla Slovensko
PhDr. Mária Hargašová, OZ Pomoc rodine
Zuzana Bendíková, InTYMYta
Barbora Ševčíková, OZ ŽENA V TIESNI
Mária Víteková, ALEJ poradenské centrum
Karin Holosová, Možnosť voľby
Petra Kopálová Polonská, Možnosť voľby
Hana Štrbová, LUNA n.o.
Mgr. Lenka Patyiová, socialna pracovníka, Aliancia žien-cesta späť
Jakub Popík, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Kristína Kíronská, predsedníčka správnej rady Amnesty International Slovensko
Natália Šmídová, Amnesty International Slovensko
Kamila Gogová, OZ ŽENA V TIESNI
Mgr. Ivana Klimentová, PhD., terapeutka
Andrea Najvirtová, Človek v ohrození, n. o.
Martina Zboroňová, sociologička
Kamila Urban, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.
Miroslava Šudila Žilinská, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.
MUDr. Lucia Hanzelová, EQUITA
Mgr. Slávka Takáčová, POPI Slovensko
Jana Sarah Kašaková, psychoterapeuta, členka a učiteľka POPI-Slovensko
Gabriela Krizanová, gestalt a emdr terapeutka, pracujúca aj s obeťami sexuálneho násillia,
PhDr. Mgr. Hana Šišková, psychologička
Iveta Banášová, EQUITA
Andrej Zemandl, psychoterapeut KIP vo vycviku
Matúš Bakyta, Refreshed.sk
Mgr. Alexandra Dzureková, Liga za duševné zdravie SR

Zuzana Broskvova, psychologicka, POPI Slovensko
Ivana Fraňová, psychologička a psychoterapeutka Via psychologica
Mgr. Andrea Vanyová, psychoterapeutka
Mgr. Petra Hricová, psychologička
Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku
Mgr. Anna Pittnerová, psychologička
MUDr. Vanda Lukáčová, psychiatrička,
PhDr. Ingrid Červeňanová, Empatia s.r.o., EMDR terapeutka
doc. Mgr. Gabriela Rozvadský Gugová, PhD. psychológ, VŠ DTI, EMDR terapeut pre deti a dospelých
Mgr. Marcela Mironov, psychologička
Viera Lichtnerová, psychologička a psychoterapeutka
Mgr. Kristína Kotrčová, integratívna psychoterapeutka
PhDr. Viera Páleníková, Ambulancia klinickej psychológie NODIUM, sro, KBT a EMDR terapeutka
Martina Lichnerová, psychoterapeutka
Anna Laurinec Šmehilová, sociálna pracovníčka a poslankyňa Zastupiteľstva Nitrianskeho samosprávneho kraja
Katarína Dobrovodská, psychologička
Mgr. Karin Brániková MPH. psychoterapeutka so zameraním na traumy, Modrý Anjel, N.O.
Mgr. Hana Štefucová, klinická psychologička
Mgr. Zuzana Palenčárová, klinická psychologička a psychoterapeutka, Centrum Psyché s.r.o.
Mgr. Zuzana Hradileková, PhD., Manželská a predmanželská poradňa
Monika Kolečáková, MedKol,s.r.o.
PhDr. Miroslav Cangár, PhD., sociálny pracovník
Mgr. Katarína Búřilová, psychoterapeutka
Mgr. Alexandra Totková, psychologička
Mgr. Jana Solárová, psychológ
PhDr. Ivana Ilavská, sociálna pracovníčka a psychoterapeutka
Margita Kováčová, Centrum sociálnych služieb KA, Krupina
PhDr. Peter Kusý, PhD., psychológ, terapeut, lektor Psychoptimal.eu
Petra Šteinecker, liečebný pedagóg, Fascinujúce deti
MUDr. Andrea Kopasová, psychiatrička a psychoterapeutka
Mgr. Tatiana Bakkaiová, sociálna poradkyňa, OZ Vagus
Mgr. et Mgr. Inès B. Limberg, psychologička, terapeutka
Mgr. Anna Kollárová, klinická psychologička, psychoterapeutka
Mgr. Patrícia Hladová, psychologička, psychoterapeutka vo výcviku v psychoanalytickej psychoterapii
Ivana Senková, klinická psychologička a psychoterapeutka v súkromnej praxi
Mária Sarkerová, špeciálna pedagogička
Miroslav Záhumenský, psychologická ambulancia pre deti mládež
Mgr. Katarína Cenková, klinická psychologička a psychoterapeutka
Mgr. Miroslava Čechová, KIP psychoterapeutka
Mgr. Soňa Pekarovičová, špeciálna pedagogička
Hana Fábry, Lesba.sk
Mgr. Jana Jamrichová, psychologička a psychoterapeutka
Mgr. Hana Ševčíková, klinická psychologička, psychoterapeutka, ambulancia klinickej psychológie a psychoterapie Vajnory

Barbara Bohony, psychoterapeutka Vejtusan
Mgr. Iveta Országhová, klinická psychologička
Mgr. Jana Molentová, psychologička
Jozef Ďanovský, Ambulancia klinickej psychológie v Martine,
Mgr. Ivan Vyskočil, psychológ, traumaterapeut OZ Landan.
Shoshana Chovan, psychologička, výskumníčka
Michaela Pavelková, o. z. Bez sexizmu
Mgr. Lenka Sarnecká, klinický psychológ
Mgr. Zuzana Adamčíková, klinická psychologička a psychoterapeutka v súkromnej praxi
Mgr. Lucia Machová, psychologička
Mgr. Lenka Stella Čigášová, psychologička, psychoterapeutka
Mgr. Andrea Trokanová, Advokátska firma TROKAN & URBANČOKOVÁ v.o.s.
Silvia Nováková, o deťoch
Mgr. Alžbeta Krištienová, psychologička
Mgr. Stanislava Knut, Liga za duševné zdravie SR
Mgr. Adriana Juraskova, sociálna pracovníčka FN TN, EMDR terapeut
Mgr. Silvia Aziriová, PhD., klinická psychologička a psychoterapeutka pre dorast a dospelých v Ambulancii klinickej psychológie Nodium, s r.o.
Mgr. Alena Madlena Rjabininová, certifikovaná psychoterapeutka, EMDR terapeutka
MUDr. Dana Šedivá, psychiatrička a sexuologička, PSYCH-MED s.r.o
Norbert Uhnák, klinický psychológ a psychoterapeut
Mgr. Júlia Švecová, Centrum prevencie a poradenstva Žilina
Natália Blahová, Dôstojná menštruácia, OZ inTYMYta
PhDr. Kristína Široká, poradenská psychologička
Stanislava Majerová, advokátka
Lukšíková Ľubica, psychologička
Gabriela Špiláková, LUNA, n.o.
Mgr. Daniela Kis Strýčková, PhD., sociálna pracovníčka
Mgr. Margita Kovalčíková, Anima o.z., EMDR terapeutka
Mgr. Alexandra Bonková, psychologička
Mgr. Zuzana Kuncová, psychologička
Mgr. Zuzana Hitková, psychoterapeutka
Klaudia Schneiderová, sociálna pracovníčka, Brána do života
Katarína Cíbičková, o. z. Bez sexizmu
Mgr. Michaela Vicenová, psychologička
Mgr. Dušana Volfová, klinická psychologička, súdna znalkyňa
Michaela Ujházyová, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Lucia Gvozdjaková, Autistické centrum Andreas
MUDr. Daniel Ralaus, psychiatier, psychoterapeut, lektor SIPE
Mgr. Jaroslava Fedurcová,
Lívia Vavrušová, psychiatrička
Mgr. Mária Jančinová, PhD., Ambulancia klinickej psychológie a psychoterapie
PsychoKonzult
Daniela Budinská, Autistické centrum Andreas, n.o.
Andrea Maliňáková, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Mgr. Lenka Pavuková Rušarová, PsychoKonzult s.r.o.
Rastislav Čierny, Centrum pre deti a rodiny Compass, n.o.
Michaela Jankovičová, o. z. Bez sexizmu
Lucia Fulierová, EQUITA, školiteľka v oblasti rodovo podmieneného násillia

MUDr. Klára Dzúriková, *psychiatrička*
Xenia Daniela Poslon, *Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.*
Mgr. Katarína Kárászová, *psychoterapeutka a lektorka Slovenského inštitútu pre psychotraumatológiu a EMDR*
PhDr. Martina Fedorová, *psychoterapeutka v súkromnej praxi*
MUDr. Andrej Turan, *psychiater, psychoterapeut vo výcviku, ANIMA MEA, s.r.o.*
MUDr. Tatiana Madleňáková, *psychiatrička, psychoterapeutka vo výcviku, ANIMA MEA, s.r.o*
Mgr. Nina Oravcová, *OZ Brána BeAla*
Mgr. Michala Šuranová, *klinická psychologička a psychoterapeutka, CVI Lučenec*
JUDr. Zuzana Magurová, *LL.M, Ženská lobby Slovenska*
Mgr. Anna Steinerová, *psychologička, Cirkevná základná škola Narnia*
Bronislava Švehláková, *mediátorka, Asociácia rodinných mediátorov Slovenska*
PhDr. Martina Fedorová, *psychoterapeutka v súkromnej praxi*
Mgr. Roberta Drugová, *dôverníčka pre prácu so sexualitou prijímateľov sociálnych služieb s mentálnym postihnutím, DSS Nové Zámky*
PhDr. Jana Kordačová, *PhD., bývalá vedecká pracovníčka UEPs SAV a terapeutka*
Mgr. Eva Uhríkova, *poradkyňa a konzultantka, súkromná prax*
Zdena Faragulová, *Iniciatíva Nebudeme ticho!*
Radka Vicenová, *Slovenské národné stredisko pre ľudské práva*
Jana Vyskočil Račková, *Poradenské centrum ALEJ*
Veronika Morháčová, *sociálna pracovníčka*
Ludmila Vysocká, *MyMamy, o. z.*
Silvia Schmidtová, *OZ Hana*
Mgr. Michaela Syčová, *sociálna pedagogička Centrum poradenstva a prevencie*
MUDr. Gabriela Bezáková, *lekárka v špecializačnej príprave v odbore psychiatria*
Mgr. Martin Čajko, *Otvorená Hra*
Mgr. Ema Oriňáková, *psychologička, externá doktorandka, Inštitút psychológie PU v Prešove*
Viktória Beličáková, *organizácia Sapling, o.z.*
Martina Filická, *OZ HANA*
Sára Činčurová, *M.A., novinárka*
Karola Martaková, *Centrum špeciálneho pedagogického poradenstva, Hrdličkova Bratislava*
Mgr. Slávka Sláviková, *OZ Hana*
MUDr. Bianka Branišová, *lekárka na psychiatrickom oddelení*
Nino Tsuleiskiri, *Association HERA XXI Georgia MA IPPF EN (Gruzínsko)*
Delila Hasanbegović Vukas, *Sarajevo Open Centre (Bosna Hercegovina)*
Catalina Comendant *Reproductive Health Training Center Chisinau, Moldova (Moldavsko)*
Zdravka Sadžakov, *B.a.B.e. Be active. Be emancipated. (Chorvátsko)*
Camelia Proca, *A.L.E.G. (Rumunsko)*
PATENT Association - *Budapest, (Maďarsko)*
Anush Poghosyan-*Women's Resource Center, NGO (Arménsko)*
Daniela Draghici, *Society for Feminist Analyses & SEX vs The STORK Romania (Rumunsko)*
Ia Verulashvili - *Union Women Center (Gruzínsko)*